

Bileám a mluvící oslice

Čtení: Ž 2,1-4: Proč se pronárody bouří, proč národy kují marné plány? Srocují se králové země, vládcové se spolu umlouvají proti Hospodinu a pomazanému jeho: "Zpřetrháme jejich pouta, jejich provazy pryč odhodíme." Ten, jenž trůní v nebesích, se směje, Panovníkovi jsou k smíchu.

Kázání: Nu 22,21-35

Bratři a sestry, čas od času, a někdy dost často, mám pocit, že je ten svět nějak špatně. Že si to my lidé všechno kazíme. Ať už doma, mezi nejbližšími, nebo ve městě se sousedy, nebo na světě vůbec. A přemítání o tom mě vede buď k pláči, nebo ke ztrátě chuti cokoli dělat. Je to k zbláznění. Jak mám do toho všeho věřit v Boží království mezi námi? V Krista vzkříšeného a vítězíciho, když se v severní Africe a na blízkém východě válčí, v Somálsku už zase umírají desetitisíce lidí hladu a v Londýně gangy lidí bez budoucnosti zapalují auta a vykrádají, co se dá? Když ani mezi nejbližšími to vždycky nevyhrává láska? Napadá mě text písně Voskovce a Wericha: Sedte klidně na židli, čtete Bibli, tam to všechno je... . A tak v těch svých úvahách taky čtu Bibli a zrovna ten příběh, který jsem před chvílí četl, mi dodává naději. Ano, ten příběh o Bileámovi a mluvícím oslovi, vlastně oslici.

Pro Vás, kteří jej slyšíte poprvé, je třeba alespoň nastínit okolnosti. Nacházíme se zrovna s Izraelským národem kousek před zaslíbenou zemí. Izraelci už čtyřicet let chodili po poušti a učili se ztracené důvěře Bohu. Nebylo to nic moc, ale zrovna mají za sebou vítězný boj s jakýmsi emorejským králem Síchonem a Ógem. V té době docela mocní králové. Ale čert vem Síchona a Óga, teď před nimi stojí jiný král, jakýsi Balák. Také má svou armádu ale po tom, co už o Izraelci slyšel z nich má strach. Proto si podplatí pověstného věštce, aby Izraelce proklel. Aby nad nimi Bůh přestal držet ochrannou ruku. A to není sranda. Přestože my evangelíci na prokletí a další čáry máry už moc nevěříme, stejně bychom z toho měli minimálně husí kůži, kdyby přišel kdovíjaký čaroděj, navíc takový, kterému ty čáry docela fungují, a proklel nás. Co teprve tehdy Izraelci, kteří v sílu magie ještě věřili? To není sranda a nebyla ani tehdy. A tady už se dostáváme k tomu našemu Bileámovi, který jede na oslici. Bileám je ten věhlasný věstec a zaklínač, kterému to vychází. A teď má proklít Izraelce.

On to není jednoduchý příběh. A jak by se mohl tenhle příběh vztahovat k naší situaci, kdy už oslové nemluví a nikdo nás neproklíná? Naštěstí máte neuvěřitelně vzdělaného faráře, který se naučil číst a všechno si to mohl přečíst v moudrých knihách. No a v těch knihách jsem se dočetl, že je znám zvláště vyvinutý cit oslů věřit nebezpečí; upozorují je dříve než člověk. Není vyloučeno, že Bileámovi sloužila oslice jako pomocník při věštění. Prý snad získával orákula z jejího hýkání. V tehdejší Egyptě měl prý osel co dělat s podsvětím a byl spolčen se Sutechem – Setem. A v tomto příběhu je takto magicky nabitá oslice zbavena svojí moci. Vidí sice víc, než její pán, mluvit ale může, až když jí Hospodin otevře ústa. A ještě další věci byste se dověděli v moudrých knihách. A nemálo těch věcí by si zasloužilo samostatné nedělní kázání. Něco jsem ale v těch knihách nenašel. Možná proto, že nejsem tak vzdělaný, jako ti pisatelé, ale stejně. Nepřijde Vám celý ten příběh nějaký divný? Odehrává se v dávných dobách, kdy lidé věřili různým věcem, ale ani tehdy to nebylo úplně normální, aby oslové mluvili lidskou řečí. To máme před sebou bajku nebo pohádku? Co má co v Bibli, posvátně knize všech křesťanů a židů, dělat mluvící oslice? Ale kdyby jenom to. Poslechněte si ještě jednou, jak to s tím osličím mluvením bylo: Tu otevřel Hospodin oslici ústa a ona řekla Bileámovi: "Co jsem ti udělala, že mě již potřetí biješ?" Bileám oslici odpověděl: "Protože si ze mne děláš blázný! Mít v ruce meč, byl bych tě už zabil." Oslice Bileámovi odpověděla: "Což nejsem tvá oslice, na níž jezdíš odjakživa až do dneška? Udělala jsem ti někdy něco takového?" Řekl: "Ne."

Jak rád bych tam tehdy byl a tuhle scénu viděl naživo. Jak se pověstný a uznávaný věstec hádá s oslem. Jak zpocený a s klackem v ruce vyhrožuje oslici, že mít meč, už by ji zabil. Protože si prý z něho dělá blázny. Vždyť to je přece komedie. Ta oslice si z něho nedělá blázny. On už blázen je, když se hádá s oslem a vyhrožuje mu po té, co se s ním osel začne bavit.

Nevím, jak vám, ale mě to připadá, jako by si tady někdo z někoho dělal srandu. Myslím si, že tady vůbec nejde o nějaké magickou silou nabitě oslice spojené se silami podsvětí. Spíš mi to přijde, že si tady Bůh vystřelil z někoho, kdo se bral příliš vážně. Bůh se tady směje. Stejně, jako jsme to slyšeli v tom žalmu v prvním čtení: „Ten, jenž trůní v nebesích, se směje, Panovníkovi jsou k smíchu.“ A my se máme smát spolu s ním. Celý ten příběh o Bileámovi a Balákovi je fraška. Král i věhlasný věstec jsou tady odhaleni jako troubové, kteří nemají ani ánung o Boží moci. A všechny jejich plány na zničení Božího díla končí tím, že se tady akorát dva budižkničemové ztrapní až do nebe. Bileám totiž, zaplacený, aby Izraelce proklel, musí Izraelcům nakonec požehnat. A ne jenom jednou. Protože je král nepoučitelný, žehná jim věstec rovnou třikrát. A nejsou to požehnání jen tak ledajaká. Poslechněte si jedno z nich: „Vidím jej, ne však přítomného, hledím na něj, ne však zblízka. Vyjde hvězda z Jákoba, povstane žezlo z Izraele. Izrael si povede zdatně.“ Vy, kteří trochu znáte Bibli, jistě víte, že tohle požehnání je vlastně prorocství, které vede až k Ježíši Kristu. On je totiž hvězda z Jákoba a žezlo z Izraele.

Tenhle příběh je krásným příkladem Božího humoru. Právě uprostřed zápasu o přežití Božího díla tady na zemi, Bůh sám zrežuruje komedii, za kterou by se nemusel stydět ani Woody Allen. Tam, kde bychom my na zlého věstce poslali nájemného zabijáka, aby to jeho zlodílo překazil, nebo začali svolávat armádu proti tomu zlému králi a jeho vojsku, Bohu stačí jedna mluvící oslice. A rázem jsou ze dvou mocných mužů dva malí kluci a z prokletí se stává věčné požehnání.

To je Boží humor. Boží způsob, jak nám lidem ukázat věci takové, jaké jsou. Ne jaké se zdají nebo jaké by chtěli být. A na nás je, jestli se k tomu Božímu smíchu připojíme, nebo zůstaneme, slovy katolického kněze Josefa Ondoka, v pasti nesprávné cesty idiotské vážnosti. Ta vážnost nás totiž může někdy vést buď k nezúčastněnému nadhledu nebo k rezignaci. Ano, na světě se dělá a dějí svinstva, která nejsou k smíchu. A pokud máme být upřímní a účastni tohoto světa, jsme vždy jen krok od skepse a rezignace a složení zbraní. Zlo nám vyráží dech a zdá se být silnější než dobro. A nám zůstává jen víra, naděje a láska. A humor. Ten Boží humor, který se zlu nevyhýbá ani jím není umlčen. Díky humoru totiž máme možnost alespoň na chvíli poodstoupit od toho, co se děje, a spatřit to jinak. V jiném světle, z jiného úhlu. A pokud je to ten Boží humor, dovoluje nám věci spatřit právě z toho Božího pohledu. A nejde jen o věci okolo nás. Jde i o nás samotné. Vždy, když se začneme brát příliš vážně a považujeme se za střed vesmíru a naše problémy za nesmírné, je to právě ten Boží humor, který nás může na chvíli zastavit, dát nám poodstoupit od sebe samých a uvidět, že nejsme středem vesmíru. Že jsme lidé, se kterými Bůh chce jednat a jedná. Právě Bible se svými vyprávěními je dobrá učebnice Božího humoru. Tedy pokud dokážeme vystoupit z té naší naučené vážnosti a dokážeme zaslechnout ten Boží smích.

Vždy tady na světě budou různí Balákové a Bileámové. Kéž jsou tady vždy i nějakí ti osli a oslice, kteří nám pomůžou nenechat se zastrašit a umlčet. Kéž i Vám Bůh promění vaše prokletí v požehnání a váš smutek v radost.

Amen